

gevallen in te grijpen. Eén dier gevallen heeft in Engeland geleid tot de „Friendly Societies Act”, volgens welke de „Chief Registrar of Friendly Societies” toezicht houdt op de bestuursdaden der betrokken bedrijven.

Het is begrijpelijk, dat genoemde functionaris bij de beoordeeling van de administratieve verantwoordingen gebruik maakt van de verklaringen der accountants, die met de controle der bedrijven zijn belast. Blijkens eenige mededeelingen in „*The Accountants' Magazine*” van Februari 1934 ontmoet de Chief Registrar ook op dit punt moeilijkheden, welke weer eens duidelijk in het licht stellen, dat accountantsverklaringen alleen dan beteekenis hebben, wanneer zij voortvloeien uit doelmatige controlewerkzaamheden. De mededeelingen spreken overigens voor zichzelf.

„It would appear that a large proportion of the annual returns of Friendly Societies are audited by 'lay auditors' who possess no qualification for audit work, with the result that many of the returns are unsatisfactory. The Registrar, in an effort to effect an improvement in this respect, issued a Memorandum on the auditing of annual returns to all societies and branches. In this Memorandum he drew attention to the considerable amount of extra work falling on the Registrar's staff as a consequence of returns being incorrect or incomplete, and he pointed out that it was no part of the Registrar's duty to correct errors or to remedy omissions. He emphasised the fact, that once an error had been made in a return, it was increasingly difficult to trace at a subsequent date, and might ultimately result in serious confusion or even in suspicion being aroused as to the *bona fides* of the officers responsible for the accounts. He stated that for the future when a form of branch annual return was received, which was not complete or correct, the branch would be required to furnish a proper return on another form. He emphasised the fact that experience had shown that in the majority of cases, audits performed by persons who had no technical knowledge of accounting and auditing were unsatisfactory, and that while he had been reluctant in the past to take proceedings, he felt that the time had come when it was his duty to institute proceedings when false or insufficient returns were sent to him. In these circumstances, he suggested that branch officials who had any doubt as to their capacity to prepare correct returns or as to the capacity of unqualified auditors to vouch the accuracy of the returns should give consideration to the employment of a public auditor. He emphasised that a moderate scale of maximum fees had been laid down for audits by public auditors, and that in some cases these fees were less than the amount paid to unqualified persons; and that even if the fee payable for audit by a public auditor were higher than that paid to 'lay auditors' in the past, it would, in most cases, be money well spent in the interest of the members, as accurate accounts were essential to successful working”.

d. L.

Accountants en Reclame

In „*The Incorporated Accountants' Journal*” van Februari 1934 wordt melding gemaakt van het feit, dat de examinatoren van „The American Institute of Accountants” in November 1933 voor het eerst op het examen Contrôleleer een vraag hebben gesteld omtrent de regelen der beroepsethiek van het Instituut. Van de kandidaten werd verlangd het verbod van reclame maken door leden van het Instituut, te verklaren. Hieronder volgt een greep uit de antwoorden der examinandi.

„If an accountant solicits business, advertises, underbids, etc., he will not only cut his fellow accountant's throat, but will

reduce himself from a professional standing to the standing of a cut-rate drug store or to that of the oldest profession known.”

„If advertising were adhered to it would tend to alleviate the professional qualifications.”

„It looks like hell for an accountant to advertise how smart he is.”

„..... by frowning upon blatant display of qualifications in the hope of winning favouritism and clients at the expense of their less noisome but probably more proficient fellow practitioners.”

Blijkens de bijschriften der examinatoren mochten de auteurs van bovenstaande antwoorden daarmede zeer gunstige beoordeelingen verwerven.

d. L.

BOEKBEOORDEELING

Van boekhouden tot bedrijfsleer. Een bundel opstellen ter gelegenheid van zijn vijftienvigjarig hooglerarschap door oud-studenten aangeboden aan Prof. Dr. J. G. Ch. Volmer.

Er gaat warmte en liefde uit van dit boek; warmte en liefde voor den leeraar, wien men nu eens goed duidelijk wil maken hoe men zijn werk en, vooral, hoe men zijn persoon eert. Zijn persoon óm zijn werk. En het is merkwaardig om te zien hoe, zelfs bij de behandeling van de allerdroogste onderwerpen, de schrijvers kans zien hun warme genegenheid voor hun oud-leermeester te uiten. Sommigen doen dit bij wijze van introductie van het door hen behandelde onderwerp, anderen laten ons — tusschen de regels — lezen hoeveel zij aan *Volmer* te danken hebben, maar allen overtuigen ons ervan hoe bijzonder zij een groot man willen eeren.

En *Volmer* is een groot man.

Men bedenke dat hij de grondlegger is van de systematische studie voor accountant in ons land, zooals hij de fundeering heeft gelegd voor de studie van de bedrijfsleer bij ons, welke studie welhaast tot een tak van wetenschap is gegroeid. En wie — zooals ik — de meer dan veertig jaar, dat *Volmer* heeft gewerkt, heeft gadegeslagen hoe hij heeft gewerkt, welke stille krachten zich tegen hem keerden en hoe hij, uitsluitend eerlijk strijdend, de overwinning behaalde, zal zich met mij verheugen in de hulde, die zijn oud-leerlingen hem hier hebben gebracht.

En het merkwaardige is wel, dat deze hulde aan *Volmer* door hem zelf is tot stand gekomen, omdat het *Volmer* zelf is, die hier — door zijn leerlingen — spreekt.

Ik heb één algemeene opmerking — misschien is het wel een aanmerking — op het boek en dat is deze, dat het te veel zuidelijk is georiënteerd. Ik mis bijdragen van verschillenden die te Amsterdam en omstreken een voorname rol spelen in bedrijfsleer en accountancy en die tot *Volmer's* leerlingen mogen worden gerekend.

Maar misschien vereenigen zij, die ik nu mis, zich tot een groep die op hun wijze *Volmer* gaan eeren en die zodoende de huldiging vervolmaken.

Het ligt niet in mijn bedoeling alle opstellen die hier zijn verzameld te bespreken of zelfs te noemen. Toch moeten enkele worden genoemd. De interessante studie bijv. van *Stroomberg* over „Sporen van boekhouding vóór Paciolo” verdient zeker aandacht en geeft ons een vollediger inzicht in de boekhouding der ouden dan andere verhandelingen met gelijke strekking. De schrijver had nog kunnen noemen de boekhouding der Joden, die het recht hadden den inhoud van hun schuldboek (*Pinkes*) te beëdigen.

Het spreekt van zelf, dat Polak in zijn „*Volmers* beteekenis voor de bedrijfsleer” een beter overzicht kan geven van *Volmer's* werk als hoogleraar dan wie ook. En een beter karakteristiek van *Volmer* kan dunkt me niet worden gegeven dan door dit zinnetje:

„Steeds komen zijn drie grondslagen in alles tot uiting: het „dienende middel ten behoeve van het bedrijf, de relativiteit „van alle leerstellingen, gebruiken en middelen, en de noodzakelijkheid van zelfstandige overdenking van ieder probleem „onder gegeven omstandigheden.”

Laat ik nog de aandacht vestigen op *Goudriaan's* „Enkele opmerkingen over commercieele expansie”. Hoe algemeen gesteld en hoe scherpzinnig ook gevonden, maakt de geheele verhandeling zoo den indruk van te zijn geschreven met het oog op één enkele onderneming in ons land, t.w. de Philipsfabrieken. En somtijds is het alsof men de koersschommelingen van Philipsaandeelen in het artikel weerspiegeld ziet. De geleerde schrijver zegt, dat er vier karakteristieke punten in de markt zijn, t.w. *A* eigen omzet, *B* totale omzet van alle firma's, *C* economisch bereikbare grootte van de markt en *D* physiologisch-sociologisch maximum grootte van de markt, en we lezen dan:

„De ligging van punt *C* ten opzichte van *B* (zie fig. 1) dus „van de in de toekomst bereikbare grootte van de markt ten „opzichte van den tegenwoordigen marktomvang, is bijzonder „belangrijk voor alle ondernemingen, welke artikelen voortbrengen van zoodanigen levensduur, dat deze, eenmaal aan den „finaalconsument verkocht, de behoefte voor geruimen tijd bevredigen.

„In dit geval immers bestaat het gevaar, dat de eerste voorziening der afnemers in zoodanig snel tempo plaats vindt, „dat dit tempo door de later komende 2e, 3e, enz. remplace- „leveringen niet meer voldoende kan worden ondersteund.

„Is dit laatste inderdaad het geval, dan beteekent dit, dat „de omvang van de later komende remplace-markt geringer „is dan de omvang van de initiale markt der invoeringsperiode „(*C* lager dan *B*). Men heeft dan een onderneming, die te „groot is voor de consumptieve behoefte der markt met alle „kwade daaraan verbonden gevolgen”.

Inderdaad ..... en dan vallen de aandelen en moet personeel worden ontslagen.

En in dit verband is behartigingswaardig de slotopmerking:

„Uit het beloop der kromme lijn (verkoopskromme) blijkt „wel, dat het voor een gezonde marktontwikkeling gewenscht „is, dat men zich vrij ver van het — teeken verwijderd, dat „wil dus zeggen, dat men het tempo van invoering van nieuwe „artikelen niet zoover opdrijft, dat de virtueele verzadigings- „tijd in de nabijheid zou komen van den gemiddelden levens- „duur van het artikel in kwestie”.

Precies m'n idée.

Toeh een hoogst lezenswaardige bijdrage, ook al om de beknoptheid en de duidelijkheid waarmede de schrijver zijn gedachten uiteenzet.

En tenslotte: men verzuime niet de bijdrage „De overschatting der machine” door Ir. *Ernst Hymans* te lezen en te bestudeeren. Een vlot geschreven artikel over den invloed, die machine en conjunctuur op elkander uitoefenen en een heldere uiteenzetting van enkele der oorzaken, die ons economisch leven hebben geworpen in de put, waarin het zich thans bevindt.

Ik moge de lezing van dezen bundel opstellen warm aanbevelen.

E. VAN DIEN.

FACULTEIT DER HANDELSWETENSCHAPPEN AAN DE UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

TENTAMEN CONTROLELEER
WOENSDAG, 1 NOVEMBER 1933

Vraagstuk I

Beschikbare tijd 4 uur

De naamlooze vennootschap X. te IJ. exploiteert een cacao-, chocolade- en bonbonfabriek. In deze fabriek is op 15 Februari 1933 des avonds brand uitgebroken, waardoor o.a. een groot deel der voorraden is verwoest resp. beschadigd door bluswater en rook.

De vennootschap is tegen brand verzekerd; in de desbetreffende polis komen o.a. de bepalingen voor, dat:

de verzekering geschiedt tegen schade (met inbegrip van rook en/of waterschade) aan de verzekerde voorwerpen door brand, op welke wijze ook ontstaan, met uitzondering van aanstichting door of namens den verzekerde,

als uitsluitend bewijs van de grootte der schade zal gelden een taxatie, opgemaakt door twee schatters, waarvan een door of namens de onderteekenaars der polis en de andere door de verzekerde zal worden benoemd,

door de verzekerde moet worden overgelegd een specificatie van de verbrande en/of beschadigde voorwerpen, vermeldende de waarde daarvan bij het uitbreken van den brand, de waarde na den brand en de schade.

De door de assuradeuren aangestelde schatter draagt een accountant op in de administratie der vennootschap na te gaan, of de specificatie — waarvan een resumé als bijlage 1 hiernevens gaat — als juist kan worden aanvaard en deze accountant constateert bij zijn bezoek ten kantore der vennootschap het volgende.

1. De voorraad cacao's wordt ten kantore der vennootschap — welk kantoor niet in de fabriek was gevestigd en niet geleden heeft — op kaarten geadmistriseerd, op grond van de inkoopfacturen en portiersopgaven eenerzijds en de dagelijkse verbruiksopgaven van den fabriekschef anderzijds. De partijen cacao's worden te Amsterdam door een expediteur uit het aanvoerende zeeschip in ontvangst genomen en per binnenschipper aan de fabriek geleverd.

2. De voorraad cacao, cacao's, bonbons, chocolade, hulpstoffen en verpakingsartikelen wordt, eveneens op kaarten, in de fabrieksmagazijnen geadmistriseerd. Het voorschrift is, dat de desbetreffende kaartenbakken des avonds in de daarvoor bestemde brandvrije kasten worden opgeborgen; door onachtzaamheid van de bedienden waren deze bakken echter op den avond, dat de brand woedde, niet opgeborgen, waardoor deze kaartsystemen mede zijn vernietigd.

De voorraad verpakte chocolade, bonbons en hulpstoffen is verbrand; van de verpakingsartikelen is een groot deel vernietigd en het overige gedeelte door het instorten van het fabrieksgebouw in de ruïne verspreid en onbruikbaar geworden.

3. In het balansboek der vennootschap komen de bij de jaarrekeningen behorende specificaties der voorraden volledig voor. De specificatie van den voorraad per 31 December 1932 heeft de directie der vennootschap tot leidraad gestrekt bij het opmaken van den bovenbedoelden schadestaat.

4. Bij de berekening van de waarde bij het uitbreken van den brand heeft de directie als basis genomen den aankoopprijs van de artikelen, voor zoover zij van derden zijn gekocht, overeenkomstig het systeem van waardeering, toegepast bij de opstelling der jaarrekening. De fabrikaten zijn gewaardeerd tegen verkoopprijs, op grond van de overweging, dat deze goederen thans niet meer kunnen worden verkocht en dus de vennootschap verstoken blijft van het daarvoor te bedingen verkoopbedrag.

5. De jaarrekeningen der vennootschap per 31 December 1928—31 December 1932 luiden, in samengetrokken vorm, als op bijlage 2 aangegeven.

Gevraagd wordt:

- voor dit bijzondere geval beknopt aan te geven, tot welke beschouwingen de door de directie opgemaakte schadestaat en de jaarrekeningen der vennootschap U aanleiding geven ten aanzien van de voorraden;
- in korte trekken het onderzoek van den bovenbedoelden accountant te schetsen, met nauwkeurige aanwijzing van de punten, tot welk het onderzoek zich moet bepalen;
- een beknopt schema van de door dezen accountant af te geven verklaring, eventueel met formuleering van het te maken voorbehoud.

Aangenomen mag worden, dat de brand is ontstaan buiten schuld van directie en personeel der vennootschap en dat de boekhouding doeltreffend is ingericht.